SUNNE KOMMUN

KS2018/378

Miljökonsekvensbeskrivning

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

LIS-planen antogs av kommunfullmäktige 2020-02-10
Laga kraft 2020-03-05

Planen ställs ut för ny granskning i samband med framtagande av ny översiktsplan. I planen har endast redaktionella justeringar gjorts inför ny planprocess.

Tematiskt tillägg till översiktsplanen
Sunne kommun
Värmlands Län

GRANSKNINGSHANDLING 2 **2026-09-29**

Kartor	Sunne kommun, SBK Värmland AB
Illustrationer, foton & layout	Daniel Nordholm, SBK Värmland AB (om inget annat anges)
Beställare	Anders Olsson, Sunne kommun
Konsult	SBK Värmland AB Hantverksgatan 9 A 671 31 ARVIKA tel. 070-783 12 04 daniel@sbkvarmland.se www.sbkvarmland.se

SBK VÄRMLAND AB

VAD ÄR EN MKB?

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) används för att få en helhetssyn av den miljöpåverkan som en planerad verksamhet eller plan kan medföra. Enligt svensk lag krävs en MKB för alla verksamheter som kan ge en betydande miljöpåverkan. Den grundläggande regleringen finns i 6 kap Miljöbalken med kompletterande bestämmelser i förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Ett samråd om avgränsning av MKB för det tematiska tillägget till översiktsplanen hölls med Länsstyrelsen den 9 mars 2018 där metod, process och urvalskriterier diskuterades.

MKB:n för denna plan innehåller:

- Icke-teknisk sammanfattning
- Beskrivning av planen
- Alternativredovisning
- Geografisk avgränsning
- Sakavgränsning
- Metod och urval
- Konsekvensbeskrivning utifrån sakavgränsning

ICKE-TEKNISK SAMMANFATTNING

Miljökonsekvensbeskrivningen utgår från två alternativ, nollalternativet och planalternativet. De frågor som har bedömts viktiga att beröra i MKB:n är metod och urval som planen har arbetats fram utifrån, naturvärden och vattenkvalitet, friluftsliv och rekreation, kulturmiljö och landskapsbild, hälsa och säkerhet och hushållning med resurser.

En stor del av miljöhänsynen tas i urvalsprocessen och därmed också förhindrande av allvarliga miljökonsekvenser. Urvalet av sjöar och urvalet av LIS-områden runt de valda sjöarna är här kärnan i hållbarhetsperspektivet. Hållbarhets-, utvecklings-, och restriktivitetsperspektivet har vägts samman under processen vilket har lett till att attraktiva LIS-områden har kunnat pekas ut samtidigt som hållbara strukturer främjas (närhet till kollektivtrafik och service) och hänsyn tas till olika allmänna intressen. Planalternativet innebär dock att vissa naturvärden riskerar att påverkas samt att utbyggnad inom vissa områden är beroende av höga kvalitetskrav på anläggningar för vatten- och avlopp samt ombyggnad av osäkra plankorsningar. Förslaget till ny LIS-plan bedöms dock ge mindre miljöpåverkan än gällande LIS-plan. Genom urval och uppföljning av gällande LIS-plan har de mest värdefulla och känsliga områdena valts bort som LIS-områden. Hänsyn och rekommendationer har formulerats för att vara vägledande vid fortsatt prövning (bygglov/dispens eller detaljplan/upphävande). Planalternativet medför sammanfattningsvis att vissa värden riskerar att påverkas negativt, men i mindre omfattning än i nollalternativet.

1. BAKGRUND

BESKRIVNING AV PLANEN

Syftet med planen är att peka ut ett antal områden i kommunen som är lämpade för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS). De utpekade LIS-områdena faller under två kategorier; områden för boende samt områden för näringsverksamhet, huvudsakligen inriktade på verksamhet inom natur- kultur- och friluftslivsturism. Urvalskriterier för den förra kategorin är relativ närhet till service och kommunikationer medan för den senare kategorin tas hänsyn till befintlig samt potentiell näringsverksamhet inom strandskyddszonen.

ALTERNATIVREDOVISNING

I MKB ska alternativ redovisas och beskrivas (i jämförelsesyfte). Alternativen är:

- nollalternativ (Utpekade LIS-områden i ÖP 2011 fortsätter att gälla)
- planalternativet (LIS-planen med föreslagna ändringar av LIS-områden gäller och utveckling kan ske enligt dess inriktning)
- alternativ lokalisering (endast utveckling i områden där andra särskilda skäl än LIS finns)

Nollalternativet i denna MKB är att de LIS-områden som idag finns utpekade i kommunens gällande översiktsplan förtsätter att gälla. Antalet områden/berörda sjöar i förhållande till nya förslaget, bedömning efter aktualitetsprövning, MKB ÖP.

Planalternativet väger samman å ena sidan landsbygdsutveckling och å andra sidan strandskyddets syften, det vill säga livsbetingelserna för växt- och djurlivet samt förutsättningarna för det rörliga friluftslivet.

Som alternativ lokaliseringsstudie används i denna MKB alternativet att inte ta fram en LIS-plan utan pröva strandskyddsdispenser utifrån de sex övriga särskilda skäl som finns för dispens enligt miljöbalken.

GEOGRAFISK AVGRÄNSNING

Planen och MKB:n avgränsas geografiskt av Sunne kommun. Konsekvenserna av planen kan dock ha en vidare avgränsning, varför planen och MKB:n i dessa fall även bör ta hänsyn till detta. I urvalsprocessen har begreppet landsbygd definierats som hela Sunne kommun.

SAKAVGRÄNSNING

En MKB ska behandla de miljöaspekter (eller de kumulativa effekter) av ett projekt eller en plan som kan innebära risk för betydande miljöpåverkan. Konsekvenserna av planen kan ses i två steg, eller två nivåer. Den första nivån utgörs av själva metoden och urvalskriterierna och den andra nivån utgörs av studierna av varje vald sjö, och utpekandet av LIS-områden. Det första steget innebär således ett antal förkastade alternativ.

I det andra steget kan de mer lokala konsekvenserna för olika miljöaspekter, på ”sjö-nivå”, läggas fast och antingen främjas eller hotas. Metoden för utpekandet av LIS föreskriver dock att hänsyn ska tas till samtliga perspektiv även i denna andra nivån. Under detta steg framgår eventuella intressekonflikter på lokal nivå, mellan utpekandet av LIS-områden och övriga allmänna intressen. Utifrån denna process har följande sakfrågor bedömts relevanta att redogöra för vidare i denna MKB:

- metod och urval och dess påverkan på de samlade miljökonsekvenserna
- konsekvenser för naturvärden
- konsekvenser för miljökvalitetsnormer vatten
- konsekvenser för friluftsliv och rekreation
- konsekvenser för kulturmiljö och landskapsbild
- konsekvenser för hälsa och säkerhet
- konsekvenser för hushållning med resurser

Under dessa rubriker redovisas förväntade konsekvenser av planförslaget och nollalternativet. Utgångspunkten i konsekvensbedömningen är utpekade riksintressen och de nationella miljömålen. I slutet av MKB:n görs en sammanfattande analys av LIS-planens konsekvenser utifrån de globala hållbarhetsmålen, Agenda 2030.

Avvägning angående utbyggnadsgrad

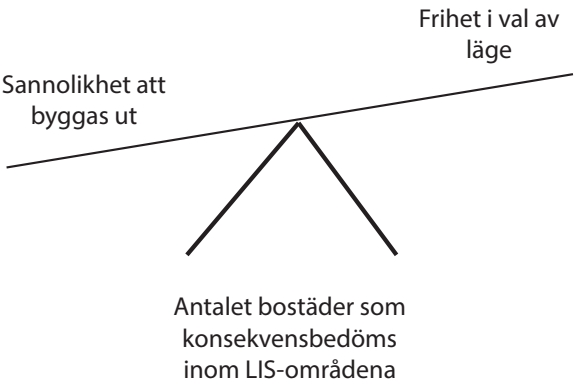
I miljökonsekvensbeskrivningen har en dimensionerande nivå för nybyggnation inom LIS-områdena använts enligt de volymer som framkommer i **tabellen på sidan 30 i LIS-planen**. Den dimensionerande nivån har tagits fram utifrån en rimlighetsbedömning av LIS-områdenas utbyggnad. Detta resonemang förtydligas här.

I en miljökonsekvensbeskrivning bör i vanliga fall planens maximala utbyggnad och påverkan på miljön konsekvensbeskrivas, men med hänvisning till hur LIS-planens funktion utvecklats som planeringsinstrument, utvärdering av andra LIS-planer och en marknadsanalys bedöms det som osannolikt att alla LIS-områden byggs ut maximalt. Som referensobjekt har exempelvis en utvärdering av Säffle kommuns LIS-plan från 2014 använts. Säffles plan är den Värmländska LIS-plan som fått störst genomslag i utbyggnad och där närmare 30 ärenden har handlagts inom LIS-områden sedan planen vann laga kraft, varav 5 resulterat i detaljplaner. Utfallet av etableringarna har resulterat i ca 30 enbostadshus/fritidshus, 6 uthyrningsstugor (näringsverksamhet) samt utveckling av näring inom bl a. Ekenäs. Ett LIS-utpekande i ett område betyder inte i sig självt att det går att direkt få dispens från strandskyddet då det återstår en mer detaljerad bedömning av platsen genom antingen processen för bygglov eller detaljplan. LIS-områden ska ses som zoner som möjliggör en mer detaljerad lämplighetsprövning. De områden där det finns stora hinder för exploatering eller stora värden för natur- och friluftsliv har sållats bort genom LIS-planens process, men det finns enskilda objekt inom vissa LIS-områden som utesluter exploatering i delar av området.

Utifrån detta har valet gjorts att peka ut lite större områden inom vilka det finns attraktiva valmöjligheter vad gäller läge för att pröva för strandskyddsdispens. Större LIS-områden med mer utbyggnadspotential än vad som anses rimligt att förvänta sig i utbyggnadsgrad har pekats ut. Med mycket hårt avgränsade och detaljerade LIS-områden anses valmöjligheterna minska och den utveckling som LIS-verktyget syftar till kan riskera att utebli.

METOD OCH URVAL

En betydande del av arbetet med att begränsa LIS-utpekandets miljöpåverkan återfinns i den metod som har använts för att ta fram områdena. Metoden framgår i LIS-planen. Vid en revidering av en tidigare plan som denna LIS-plan inneburit kan den viktigaste delen av begränsning av miljöpåverkan ses vid utvärderingen av gällande plan. I arbetet med detta framkommer aspekter som synliggjorts vid prövningen av dispenser inom flera av de tidigare utpekade LIS-områdena.

Ovan: Illustration över avvägningen som leder fram till den dimensionerande nivå för utbyggnad som konsekvensbedöms inom denna MKB.

Metoden medför att de mest värdefulla och känsliga områdena för påverkan av nyexploatering har undantagits i ett tidigt skede.

2. KONSEKVENSBEDÖMNING

NATURVÄRDEN

Riksintresse naturvård

Det område av riksintresse för naturvård som berörs är det som finns för Rottnens dalgång. I värdebeskrivningen för riksintresset går att läsa under förutsättningar för bevarande:

En omföring av öppen mark och lövskog till granskog skulle påverka områdets naturvärden i negativ riktning. Bebyggelse och andra anläggningar bör anpassas till landskapet. Större anläggningar mellan sjön och vägen väster därom bör ej tillkomma. Åtgärder som påverkar bäckar och åar som markavvattning, bäckrensning, vattenkraftutbyggnad eller dylikt bör ej få genomföras. Vattenkvaliteten i sjön och vattendragen får ej påverkas. Bland förutsättningarna för ett bibehållet värde ingår även att skogsbruket måste ta stor naturvårdshänsyn, särskilt längs östra dalsidan. Avverkningar längs vattendrag, i stup, branter och lövskogsdominerade områden skulle begränsa områdets naturvärden. Vissa områden längs östrasidan bör lämnas helt orörda av skogsbruk. Andra arbetsföretag som vägdragning, täktverksamhet, ledningsdragning mm. kan negativt påverka naturvärdena.

Vid utpekande av LIS-områden vid sjön Rottnen och Uddheden har restriktivitet rådigt och vid prövning av strandskyddet runt sjön anges att särskilda riktlinjer för utbyggnad med tanke på landskapsbild. De områden som nämns som särskilt värdefulla i riksintressets värdebeskrivning har undantagits och utpekandet av områden har gjorts i linje med beskrivningen ovan. Vad gäller påverkan på sjöarnas vattenkvalitet, se sid 6.

Tre LIS-områden med utrymme totalt för maximalt 45 bostäder och en småskalig utveckling av näringsverksamhet i samband med en badplats ligger inom riksintresset. LIS-områdena har begränsats till områden med redan befintlig bebyggelse i direkt anslutning. Det område där särskilt hänsyntagande utifrån riksintresset behöver tas är LIS-område *8. Bräckan.* Området ligger i närheten av värdefull naturmark och gränsar till ett område med ädellövskog. Vid en oaktsam lovgivning värdena riskera att påverkas. Totalt sett bedöms dock utifrån värdebeskrivningen för riksintresset föreslagna LIS-områden inte påverka riksintresset negativt.

Nollalternativ

I jämförelse med gällande LIS-plan har ett LIS-område inom riksintresseområdet tagits bort, nämligen Trötvik. Den totala arean av LIS-utpekande är dock mindre i planalternativet och området med utpekade naturvärden i LIS-området Bräckan har tagits bort från utpekandet.

Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv

”Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.”

Miljömålet har tillgodosetts genom att undanta områden där särskilt känslig biologisk mångfald och naturvärden finns utpekade. Undantaget är inom område 17. Visten där ett område med utpekade naturvärden av Skogsstyrelsen i anslutning till ett dike finns med. Detta hanteras genom särskilda riktlinjer och synliggörande av värdena i områdesbeskrivningen. Genom detta bedöms naturvärdena synliggjorda och goda förutsättningar finns för bevarande. Dock innebär det en risk att inte områdena helt utesluts från LIS-utpekande, men bedömningen är att det snarare kan föranleda att naturvärden i närområdet kring utpekade värden missas om en skarp avgränsning görs. Genom att inkludera ovanstående naturvärden kan en fördjupad bedömning av naturvärdena göras i samband med prövning.

Inom flera LIS-områden finns naturvärden som bedömdes som höga i en strandinventering utförd av WSP samhällsbyggnad i samband med att förra LIS-planen togs fram 2011. Inom de områden som då inventerades redogörs för dessa värden i områdesbeskrivningen, vilket uppmärksammar den som ska pröva bebyggelse i områdena även om naturen är föränderlig och värdena kan ha ändrats sedan inventeringen.

Naturvärden som är värdefulla för nuvarande och framtida generationer bedöms finnas vid flera av de områden som pekas ut än de som omfattas av nationella skydd och intressen. För vissa av LIS-områdena är en stor del av själva kriteriet till att de pekats ut att de innehåller värden som genom varsam utveckling kan tillgängliggöras för fler. Den storslagna naturen och böljande vyerna är något som är en kvalitet i Sunne kommun och som kan tillgängliggöras genom att utveckla platser på rätt sätt. Ett exempel på LIS-utpekande som till stor del handlar om att tillgängliggöra naturområden för fler på ett varsamt sätt är område *9. Kymmen*.

Nollalternativ
I nollalternativet finns inte riktlinjer för hantering av naturvärden vilket gör att planalternativet bedöms få mindre miljöpåverkan.

Miljömål: Myllrande våtmarker

”Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.”

Planalternativet innehåller inga utpekade värdefulla våtmarker. Den sjö där våtmarkens funktioner kan misstänkas finnas är delvis vid område *18. Västansjö* och *8. Bräckan* där den senare gränsar till en av Skogsstyrelsen utpekad sumpskog. Övriga låglänta och översvämningsdrabbade områden i kommunen har sorterats bort i urvalet. Med bakgrund av detta och att avgränsning av de områden som kan tänkas gränsa till sumpmark gjorts för att undvika värdena bedöms påverkan försumbar.

Nollalternativ
I nollalternativet ingår ett LIS-område kring sjön Aplungen vilket kan klassas som en sjö med intilliggande våtmarker. I planalternativet har denna sjö valts bort, vilket gör att planalternativet ger mindre påverkan på miljömålet än nollalternativet.

Miljömål: Levande skogar

”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.”

I planalternativet omfattas en del skogsmark av LIS-utpekande. Vid en översiktlig bedömning av hur stor andel skogsmark som pekas ut för LIS framgår kan denna bedömmas som mycket begränsad i förhållande till kommunens totala skogsareal.

Inom Sunne kommun finns totalt ca 81 % skogsmark (SCB 2010). En övervägande del av LIS-områdena berör skogsmark, men bedöms huvudsakligen inte påverka miljöer av värde för främjande av den biologiska mångfalden utan berör mer allmänna naturvärden. Skogsmark och redan ianspråktagen mark bedöms generellt vara mer fördelaktigt att ta i anspråk för ny bebyggelse framför till exempel jordbruksmark.

Nollalternativ
Jämfört med den förra LIS-planen har i planalternativet tre områden från den äldre planen tagits bort, men sex nya områden har lagts till. Sammanräknat pekas en något större skogsareal ut som LIS-område i planalternativet.

MILJÖKVALITETSNORM VATTEN

Miljökvalitetsnormen (förvaltningscykel 3) anger att alla svenska sjöar och vattendrag ska uppnå en god ekologisk status till 2027. Vissa sjöar har fått en dispens. För att miljökvalitetsnormen ska uppnås får inga värden försämras. Vid bedömning av LIS-planens påverkan har beskrivningen av sjöarnas nuläge och kända påverkansfaktorer för den ekologiska statusen granskats i VISS (Vatteninformationssystem Sverige). Nedan bedöms sjöarnas förutsättningar att uppnå miljökvalitetsnormen utifrån planalternativet och nollalternativet. Nuvarande status och främsta påverkansfaktorer redovisas inom parentes och en total sammanställning över sjöarnas vattenkvalitet kan ses i LIS-planen på sidan 20.

- Övre Fryken (måttlig, MKN god status 2045) Påverkansfaktorer: Konnektivitet och reglering, övergödning från jord- och skogsbruk och avlopp.
- Rottnen (måttlig, MKN god status 2045) Påverkansfaktorer: Konnektivitet och reglering, övergödning från jord och skogsbruk och avlopp
- Udden (grundvattenförekomst N Gräsmark) God kemisk och kvantitativ status
- Kymmen (otillfredsställande, MKN otillfredställade potential 2045). Påverkansfaktorer: Vattenkraft
- Mellan-Fryken (måttlig, MKN god status 2045) Påverkansfaktorer: Konnektivitet och reglering, reningsverk, Viss punktpåverkan av förorenad mark, exempelvis Öjevik sågverk.

- Visten (måttlig, MKN god status 2033) Påverkansfaktorer: Konnektivitet och reglering (aktiva kraftverksdammar är orsaken till påverkan)
- Västansjö (grundvattenförekomst Öjervik-Årnäs, god status) God kemisk och kvantitativ status
- Hällsjön (måttlig, MKN god status 2045) Påverkansfaktorer: Skogsbruk och förändring av konnektivitet (vandringshinder i vattenförekomsten).
- Mellersta Lersjön, Lerälven i VISS (måttlig, MKN god status 2045) Påverkansfaktorer: jordbruk och förändring av konnektivitet (kraftverksdammar i vattenförekomsten nedströms).

De vattendrag som i planen är berörda av LIS-utpekande har alla (med undantag av den grundvattenförekomsterna) måttlig eller otillfredsställande ekologsik status idag. När påverkansfaktorerna på sjöarna granskas ovan kan ses att främst Frykensjöarna är påverkade av den bebyggda miljön intill sjön. Övriga påverkansfaktorer på de åtta sjöarna bedöms inte förstärkas negativt av denna LIS-plan. För att inte riskera att nybyggnation kring Mellan-Fryken och Övre Fryken påverkar sjöarnas möjlighet att nå miljökvalitetsmålen bör anslutning till det kommunala VA-nätet eller samordnade lösningar eftersträvas. I sista hand kommer enskilda lösningar där rådgivning från kommunen bör ges vid utförande för att uppnå hållbara lösningar. Vid den dimensionerande utbyggnaden inom LIS-områdena i planalternativet tillkommer 21 bostäder vid Övre Fryken och 79 bostäder vid Mellan-Fryken. Detta kan med tanke på sjöarnas storlek anses som ett mindre tillskott av bostäder. Något som vidare bör tas i beaktande är att exploatering inom LIS-områdena och respektive sjö kommer att ske över tid. Den tekniska utvecklingen inom VA ger minskad miljöpåverkan och den trend inom bostadsmarknaden med en successiv ökning av boarea och standard i fritidshusbebyggelse längs med de aktuella sjöarna ger också att miljöpåverkan för vatten minskas.

Nollalternativ
I nollalternativet fanns inga LIS-områden utpekade invid Visten och Hällsjön, men istället vid Aplungen. Planförslaget bedöms förutom vid dessa två sjöar ge mindre påverkan på sjöarnas chans att nå miljökvalitetsnormerna då flera områden minsats i omfattning och de mest känsliga områdena vid grundvattenförekomsterna har undantagits. Riktlinjer för avloppsfrågan redogörs och särskilda kravbilder anges vid känsliga vattendrag.

Miljömål: Levande sjöar och vattendrag

”Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.”

Utifrån ovanstående resonemang kring MKN vatten bedöms planalternativet inte påverka miljömålet negativt vad gäller sjöarnas ekologiska hållbarhet. LIS-områdena kan bidra till att hålla strandkanten öppen och tillgänglig genom exempelvis anläggning av bryggor. Dock behöver de vattenområden som involveras i LIS-områdena för prövning av lokalisering för bryggor utredas närmare då bottenförhållanden inte är utretts i detta planeringsskede. Vissa vattenområden som utpekats kan i senare prövning visa sig vara olämpliga och dispens då inte ges.

En viktig del i miljömålet är att säkra framtida vattenförsörjning. Detta innebär för planalternativet att grundvattenförekomstena inte får påverkas negativt och att vattenskyddsområdet som finns för sjön Visten ställer höga krav på avloppslösningar inom området.

Nollalternativ
Nollalternativet bedöms inte skilja sig i påverkan från planalternativet utöver att sjön Visten inte finns med i nollalternativet och eventuell risk för påverkan på vattenskyddsområdet därmed uteblir i nollalternativet.

FRILUFTSLIV OCH REKREATION

Riksintresse rörligt friluftsliv

Hela Fryksdalen och Rottnadalen är klassat som av riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt miljöbalkens 4 kapitel. LIS-områden som berörs av detta är de som ligger vid Övre Fryken (5 st), Mellan-Fryken (7 st), Rottnen (2 st), Udden (1 st) och Västansjö (1 st). Boverket anger som vägledning för hantering av riksintressen enligt miljöbalkens fjärde kapitel att:

Riksintressen enligt 4 kap. miljöbalken gäller större områden med stora natur- och kulturvärden och värden för friluftslivet. (...). Eftersom områdena är grovt angivna i lagen kan en närmare avgränsning behöva göras i kommunens översiktsplan i en dialog med länsstyrelsen. Kommunen har också möjligheter att utveckla värdebeskrivningen och på olika sätt ta tillvara de kvaliteter som finns i områdena.

Kommunen anger i översiktsplanen från 2011 att turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets intressen, ska särskilt beaktas inom det utpekade området. Exploatering och andra ingrepp i miljön får komma till stånd i området endast om det kan ske på ett sätt som inte skadar natur- och kulturvärdena.
I planalternativet vägs det rörliga friluftslivets värden in i beskrivningen av områdena och i områdena kring Frykensjöarna har exempelvis sträckning och behov av övernattnig för vandrare längst med Fryksdalsleden vägts in.

Nollalternativ
Nollalternativet bedöms inte skilja sig i påverkan från planalternativet.

Allemansrättslig tillgänglighet

Strandskyddes syfte är bland annat att säkra allmänhetens tillgång till stränder och sjöar. Planalternativet väger in friluftslivets förutsättningar även i de områden som inte omfattas av riksintresse. De områden av näringsändamål som pekas ut har en inriktning som till hög grad ligger inom syftet att tillgängliggöra stränderna för fler människor. Den fria passagen mellan eventuell nybyggnad och vattnet är av stor vikt för den allemansrättsliga tillgängligheten och denna passage bör säkras vid genomförande av samtliga LIS-områden för att inte negativ påverkan på tillgängligheten ska uppstå.

Nollalternativ
Nollalternativet bedöms inte skilja sig i påverkan från planalternativet.

KULTURMILJÖ OCH LANDSKAPSBILD

Inom kommunen och kring de sjöar som berörs av LIS-områden finns många kulturvärden. De största värdena har undvikits genom avgränsningen av områdena. Ett antal fornlämningar finns dock inom några LIS-områden vilka beskrivs under platsens förutsättningar i planen. Särskilt inom område 14. Stavik finns flera fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar. Hänsyn behöver i fortsatt prövning tas till dessa värden, men bedömningen är att de främst är kopplade till befintlig bebyggelse och att den beskrivna inriktningen och exploateringsmängden kan samspela med kulturvärdena. I exempelvis LIS-område 7. Västerrottna finns en fornlämning som inte är avgränsad, detta bör göras innan eventuell exploatering på platsen vilket säkras upp genom kommande tillståndsprocesser.

Nollalternativ
I nollalternativet finns inte några riktlinjer för hanteringen av de kulturhistoriskt intressanta platserna, vilket gör att planalternativet bedöms ge mindre påverkan.

Riksintresse kulturmiljövård

Det område av riksintresse för kulturmiljövård som berörs av LIS-utpekande är område 13. Herresta. LIS-områdets södra del angränsar till riksintressområdet Östra Ämtervik. I värdebeskrivningen för Östra Ämtervik går att läsa:
Fryksdalsbygden med kulturlandskapet vid Östra Ämterviks kyrka representerar för länet viktiga kultur- och traditionsvärden. Fornlämningar, kyrka och kyrkbybebyggelse med det öppna odlingslandskapet som sammanhållande miljöbakgrund vittnar om en kontinuerlig bebyggelsehistorisk utveckling som vilar på jordbrukstraditioner som återgår till järnåldern. Kyrkomiljön med prästgården Herresta utgör ett centralt inslag i Selma Lagerlöfs författarskap och på kyrkogården har hon sin grav. Området tillhör ett av länets mest tilltalande från landskapsbildssynpunkt.

Utbyggnad inom det utpekade LIS-området förväntas inte påverka riksintresset för kulturmiljövård negativt då avgränsningen av området gjorts för att inte förändra vyn från Östra Ämtervik och Herresta prästgård.

Nollalternativ
Nollalternativet bedöms i högre grad påverka kulturmiljön då avgränsningen för LIS-området i Herresta går längre söder ut, närmare prästgården.

Miljömål: En god bebyggd miljö

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

I planalternativet finns riklinjer för utformning och placering av ny bebyggelse som ska vara vägledande vid fortsatt prövning. Sunne består till stor del av ett bevarandevärt kulturlandskap där en stor del av värdet ligger i det storslagna landskapet kring Frykensjöarna och Rottnen, samt den bebyggelsetradition som kan ses på landsbygden. Genom att ha riktlinjer för utformning som säger att ny bebyggelse, speciellt i lägen som ses på långt håll, ska anpassas efter befintlig bebyggelse i utformning och placering värnas landskapets kulturvärden.

Nollalternativ
Nollalternativet har inga riktlinjer för utformning och placering av ny bebyggelse, vilket gör att utbyggnad inom den tidigare LIS-planen har sämre förutsättningar att bidra till miljömålet om en god bebyggd miljö.

Landskapsbild

I LIS-planen finns riktlinjer för placering och gestaltning av nya byggnader inom alla områden som omfattas av landskapsbildsskydd. Detsamma gäller inom områden med andra utpekade värden som motiverar LIS-utpekandet, som exempelvis Kymmens vildmarkskaraktär. Utifrån detta och urvalet av områden kring sjöarna där de mest känsliga områdena för landskapsförändringar har valts bort kan LIS-planen inte anses påverka landskapsbilden negativt.

Nollalternativ
För de LIS-områden utpekade i tidigare LIS-plan finns inga riktlinjer för utformning och placering av ny bebyggelse. Detta gör att förutsättningarna för en komplettering av bebyggelse inom områden med en värdefull landskapsbild är mer gynnsamma i planförslaget.

HÄLSA OCH SÄKERHET

Inom utpekade områden i LIS-planen är de största frågorna inom hälsa och säkerhet risken för översvämning, ras- och skred samt påverkan och risker i samband med järnväg. Säkerhetssituationen vid områdena längst med Fryksdalsbanan kommer förbättras i och med den planerade stängningen av oskyddade plankorsningar. Järnvägens skyddsavstånd kommer att göra att ny bebyggelse utesluts i vissa delar av de utpekade LIS-områdena vilket är nödvändigt för att inte risksituationer ska uppstå. Inom

några LIS-områden finns kraftledningar som också innebär att skyddsavstånd föreligger för ny bebyggelse vilket bör beaktas för att undvika säkerhetsrisker och elektromagnetisk strålning.

Vad gäller risken för översvämning finns endast planeringsunderlag tillgängligt för Mellan-Fryken och Övre Fryken, övriga sjöar med LIS-områden har bedömts utifrån strandkanters topografi och lokala förutsättningar. Mellan samrådsförslaget till LIS-plan och förslaget som sedan ställdes ut har en fördjupad analys av översvämningsförhållandena gjorts där områden som bedöms kunna drabbas vid ett högsta beräknat flöde har undantagits från ny samlad bebyggelse. Vid ett högsta beräknat flöde kan enstaka bostadshus komma att drabbas om inte åtgärder vidtas, vilket bedöms som en risk som i vissa fall kan tas. Detta gäller framför allt vid Frykensjöarna och särskilt i de utpekade områdena vid Norra Sundet.

Ras- och skredfrågan är också som mest aktuell i samband med Frykensjöarna där finkorniga jordarter finns i relativt branta stränder. Det område där störst risk finns identifierad är sundet genom tätorten och inom detta område har åtgärder vidtagits vid nybyggnation intill vattnet. Rätt genomfört kan åtgärder i närheten av sundet bidra till att öka stabiliteten i omgivningen, men frågan bör vara med tidigt i tillståndsprocessen för att hitta goda lösningar.

Nollalternativ
I nollalternativet fanns inga LIS-områden utpekade i centrala Sunne och i Norra Sundet, vilket gör att risken för ras- och skred kan bedömmas som mindre i nollalternativet. Dock har i planalternativet översvämningsfrågan lyfts ytterligare och områden som bedöms drabbas hårt har i planförslaget undantagits i hög grad. Detta tillsammans med att i planförslaget tydligt finns beskrivet vilka områden som påverkas av Trafikverkets åtgärdsplan för plankorsningar över järnvägen gör att planalternativet bedöms få mindre miljökonsekvenser med hänsyn till hälsa och säkerhet.

HUSHÅLLNING MED RESURSER

Alla LIS-områden ligger med närhet till befintliga vägar och går att ansluta till det nyutbyggda bredbandsnätet. De områden som inte ligger inom kommunalt verksamhetsområde för VA som inte ligger inom kommunens VA-plan kommer kräva enskilda lösningar då resurser inte finns för ytterligare utökning av VA-området.

Nollalternativ
I nollalternativet finns inga LIS-områden utpekade intill sjön Visten och Hällsjön, vilka är de områden som ligger längst från befintliga resurser.

Miljömål: Ett rikt odlingslandskap

”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljö- värdena bevaras och stärks.”

En viktig resurs att hushålla med är jordbruksmark. I Sunne kommun år 2010 var cirka 9 % av kommunens markyta jordbruksmark. För att ta jordbruksmark i användning för annat syfte behöver ändamålet vara av väsentligt samhällsintresse. I LIS-planen ingår en begränsad andel jordbruksmark. Den jordbruksmark som pekas ut är främst inräknad i LIS-områdena för att få sammanhängande områden. Utpekande av LIS-område innehållande jordbruksmark beskrivs i planen tillsammans med riktlinjer för hur ny bebyggelse ska placeras i landskapet. Riktlinjerna säger att ny bebyggelse ska placeras i skogsbryn och inte stänga öppna ytor. Detta medför att påverkan på jordbruksmarken bedöms bli mycket begränsad.

Nollalternativ
I nollalternativet finns inga riktlinjer eller motiv för utpekandet av LIS-områden inom jordbruksmark, varpå planförslaget bedöms få en mindre miljöpåverkan.

3. PÅVERKAN PÅ AGENDA 2030

Agenda 2030 är en handlingsplan för hållbar utveckling vilken antogs av FN:s generalförsamling 2015. Alla världens länder har skrivit under agendan och åtagit sig att jobba med målen på nationell, regional och lokal nivå. Agendan syftar till att nå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. Totalt finns 17 mål som ses i bilden ovan.

LIS-planen bedöms främst beröra mål 6, mål 8, mål 11 men har naturligtvis kopplingar till övriga mål då de globala målen är uppbyggda så att de är delbara och bygger på varandra.

Mål 6 handlar i detta fall om hållbar vattenförsörjning och kommunens beredskap för att möta framtidens dricksvattenbehov. För att inte påverka målet negativt är det av vikt att grundvattenförekomsterna och vattentäkterna i kommunen inte riskerar att drabbas av exempelvis ökad trafik eller dåliga avloppsanläggningar.

Mål 8 handlar om hållbar ekonomisk tillväxt och att skapa förutsättningar för innovation och entreprenörskap. Detta bedöms göras i tillskapandet av LIS-områden för näringsändamål i kommunen, då det skapar förutsättningar för näringslivet i kommunen att utvecklas i attraktiva lägen.

Mål 11 handlar i detta fall om att skapa en hållbar bebyggelsestruktur i kommunen där goda levnadsförhållanden ska råda kopplat till nya bostäder. Genom att alla LIS-områden ligger inom redan delvis bebyggda strukturer, kopplat till etablerade stråk för infrastruktur och i de flesta fall med närhet till kollektivtrafik kan planen anses bidra till målet. Undantaget är LIS-området Bäckalund som har något längre till kommunala investeringar och service.

Mål 15 handlar om att bevara biologisk mångfald och många av aspekterna som ryms inom detta behandlar i Sveriges nationella miljömål som tidigare i denna MKB redogjorts för.

Sammanfattningsvis bedöms LIS-planen ligga i linje med och bidra till Agenda 2030, men utifrån Agendan betonas betydelsen av att ställa krav på att enskilda avloppslösningar för att inte påverka grundvattnet och vattentäkter.

4. SAMMANFATTNING

Jämfört med den tidigare LIS-planen har i planalternativet fem områden från den äldre planen tagits bort, men sju nya områden har lagts till. Trots att planalternativet pekar ut fler LIS-områden så bedöms miljöpåverkan från den nya planen bli mindre. Detta med bakgrund av att tydligare riktlinjer för den fortsatta prövningen presenteras i planalternativet. Detta medför att prövningen i nästa skede är mer styrd och även om LIS-planen inte är juridiskt bindande ger en mer omfattande beskrivning av förutsättningar och bevarandevärda delar i LIS-områdenas olika geografier en bättre förutsättning för utveckling med bevarade värden. Tidigare LIS-områdens avgränsning har även setts över och anpassats för att undvika identifierade värden och risker som inte lyftes i den tidigare planen.

Alternativ lokalisering

Nollalaternativet och planalternativet bör vägas mot den alternativa utveckling som i denna MKB prövas. Alternativet skulle innebära att ingen LIS-plan tas fram, utan strandskyddsärenden hanteras enligt samma principer som gäller utanför LIS-utpekade områden. Detta innebär att bebyggelse endast kan komma till där andra särskilda skäl för dispens föreligger. En bebyggelse intill kommunens stränder enligt denna princip skulle göra att vissa områden inte alls kan byggas ut, medan trycket på de platser där särskilda skäl föreligger skulle öka. Alternativet skulle öka risken för en större lokal miljöbelastning i vissa lägen. Ett troligt scenario ifall verktyget med LIS-planering inte tillämpas är att ingen utveckling utanför Sunne tätort skulle kunna förekomma och syftet som LIS vilar på med en hållbar utveckling av landsbygden skulle utebli.

Sammanfattningsvis bedöms planalternativet ge minst miljöpåverkan även om utpekandet av LIS-områden kan komma att innebära viss påverkan på lokala natur- och kulturvärden i form av landskapsbild. Risken ökar om de riktlinjer för utformning som presenteras i planen inte följs. Denna påverkan har dock minimerats genom tydliga och konkreta riktlinjer, avgränsning av områden och bortval av särskilt känsliga sjöar. För att inte påverka miljökvalitetsnormen för vatten hänger utvecklingen av LIS-områdena samman med kommunens VA-planering, där anslutning till det kommunala VA-nätet ska eftersträvas men där enskilda lösningar som gärna kan vara gemensamma för flera hushåll kan vara ett gott alternativ om de genomförs på ett bra sätt. Exploatering intill sjön Visten ställer särskilda krav på avloppslösningarnas genomförande och en nära samverkan med kommunens miljöenhet för att inte riskera att påverka Forshagas råvattentäkt. Intill Övre Fryken och Mellan-Fryken är det också viktigt att skapa hållbara VA-lösningar för att inte påverka sjöarnas vattenkvalitet negativt.

Utveckling intill vattendrag innebär vissa risker med de pågående klimatförändringarna där hastiga regn, översvämning och ras/skred som konsekvenser antas bli vanligare. Dessa frågor bör vara med i fortsatt prövning av byggnation inom LIS-områdena för att inte detta ska få negativa effekter för hälsa och säkerhet.

Sunne

upprättad 2019-11-11

reviderad 2026-09-29

Daniel Nordholm

Planeringsarkitekt FPR/MSA

Sara Svensson

Samhällsplanerare

SUNNE KOMMUN

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)
Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)